

Konkurences padome

**GADA
PĀRSKATS
2017**

PRIEKŠSĒDĒTĀJAS UZRUNA

ĪPAŠAJĀ JUBILEJAS GADĀ – ĪPAŠI VEIKUMI

Konkurences uzraudzības jomā katrs gads šķiet īpašs, jo vienmēr spēj pārsteigt ar ko jaunu. Tomēr 2017. gads bijis īpašs ne tikai Konkurences padomes komandai, bet visiem, kas konkurē un veido konkurences vidi. Tieši pirms 25 gadiem, 1992. gadā, tika likti pamati konkurences uzraudzībai Latvijā. Tolaik valsts lēma par labu brīvā tirgus ekonomikai, un uzņēmumiem ne tikai pavērās neierobežotas iespējas attīstībai, bet arī tika uzlikti noteikti pienākumi – konkurēt godīgi un nekavēt attīstību citiem.

Visus šos 25 gadus Konkurences padome ir strādājusi ar stingru pārliecību, ka brīvā tirgus vērtības, kas nenoliedzami ir arī godīga konkurence, ir jāaizstāv. Tas nozīmē, ka nevis atsevišķiem negodīgiem "izredzētajiem", bet gan tieši patērētājiem, godīgiem uzņēmējiem un valstij ir jābūt ieguvējiem no iespējām, ko sniedz brīva konkurence, tās nosargāšana un stiprināšana. Turklāt šo 25 gadu laikā Latvijā ir jau izaugusi vesela paaudze, kas nevar iedomāties savu dzīvi bez konkurences.

Šo gadu laikā konkurences vides sakārtošanā ir paveikts daudz – ir izstrādāts moderns konkurences regulējums, kā arī ir veidota bagātīga lietu izpētes un tiesu prakse, un padziļināta izpratne par dažādažu nozaru funkcionēšanu. Tāpat, līdzdarbojoties monopoltirgu atvēršanā, ir panākta konstruktīva sadarbība starp nozaru spēlētājiem un uzraugošajām iestādēm.

Bet, vai ārpus patērētāju vajadzībām mēs 25 gadu laikā esam kļuvuši stingri konkurences kultūras nesēji un aizstāvji – šeit atbilde nav tik viennozīmīga. Uzskats, ka konkurence ir laba, tikai ne manā "lauciņā", joprojām pastāv un diemžēl ir izplatīts arī publisku personu – valsts un pašvaldību – pārstāvju vidū. Bet tieši publiskām personām būtu jā rūpējas par godīgas konkurences aizstāvību, lai spēcīgāk attīstītos mūsu valsts ekonomika.

2017. gadā bezgalīgajās saskaņošanās ar pašvaldību organizācijām "iestrēga" – un ne jau pirmo reizi! – uzņēmējiem tik svarīgais, vienlaikus publiskām personām par konkurences neitralitāti atgādinošais priekšlikums jaunai Konkurences likuma normai. Tas apliecina, ka konkurences kultūras veidošanas jomā ir krietni, kur tiekties.

Aizvadītais gads bija īpašs arī ar to, ka Konkurences padome organizēja vai piedalījās rekordlielā skaitā izglītojošo un informatīvo pasākumu, tomēr stingra sabiedrības grupu pārliecība par godīgas konkurences kultūru joprojām ir izaicinājums. Bet arī Latvija netika uzbūvēta vienas dienas laikā, tāpēc mērķtiecīgi varu apgalvot – darbs ir jāturpina, un to arī darīsim.

2017. gadā Konkurences padome var īpaši izcelt citu nozīmīgu veikumu, kas uzņēmējiem ir pamācošs un, cerams, mazinās vēlmi atkārtot līdzīgus pārkāpumus nākotnē. Proti, tika pieņemti divi pārkāpuma lēmumi par aizliegto vertikālu vienošanos – par minimālām cenām un noteiktiem cenu līmeņiem, tādējādi ierobežojot uzņēmumu rīcības brīvību pašiem lemt par savu preču vai pakalpojumu tālākpārdošanas jeb gala cenu. Šādas vienošanās veicina cenu pieaugumu un liek patērētājiem pārmaksāt, tāpēc ir uzskatāmas par īpaši smagiem

konkurences tiesību pārkāpumiem. Abas lietas ir arī vienlīdz labs apstiprinājums Konkurences padomes komandas spējām tikt galā ar milzīga apjoma iegūtās, sarežģītās informācijas un situācijas analīzi.

Pērnais gads bija īpašs arī tirgus uzraudzību jomā. 2017. gadā tika liberalizēts dabasgāzes piegādes tirgus, un Konkurences padome sniedza savu vērtējumu, kā mazināt ietilgušās monopoldarbības ietekmi uz gāzes pircēju izvēlēm. Tikmēr skolām un skolēnu vecākiem izceļami ieteikumi attiecībā uz skolēnu formas tērpu piegādātāju izvēli, kamēr farmācijas nozares dalībniekiem – iestādes secinājumi par aptieku koncentrācijas attīstību. Šī jomu dažādība tikai apliecina, ka konkurencei nav maznozīmīgu tirgu, un katrs no tiem ir īpašs. Turklāt vairumā no tirgiem ir iespējami arī konkurences uzlabojumi.

Vēl viena joma, kur īpaši vēlos akcentēt iestādes paveikto, ir starptautiskā arēna gan sadarbības, gan atzinību ziņā. Pērn esam snieguši nozīmīgu atbalstu un pienesumu konkurences tiesību piemērošanā starptautiskajos forumos un valstīs, stiprinot sadarbības saites ar Ukrainu, Moldovu, Gruziju, Armēniju u.c. Īpaša ir arī sajūta, ar kādu mēs katru vasaru gaidām prestižā izdevuma *Global Competition Review Rating Enforcement* labāko konkurences iestāžu reitinga publiskošanu. Pērn trešo gadu pēc kārtas tikām iekļauti 38 pasaules vadošo konkurences iestāžu vidū 140 valstu konkurencē, turklāt ar augsto trīs zvaigžņu vērtējumu. Mūsu darbu konkurences kultūras veicināšanā novērtēja arī Starptautiskais konkurences tīkls un Pasaules banka, kas konkurences advokatūras konkursā Konkurences padomei piešķīra Goda Atzinību.

Konkurences kultūra ir ikkatra ikdienas dzīvē. Ja tā piemīt uzņēmējiem, jomu pārraugiem un politikas veidotājiem, kuri to arī stingri ievēro savā ikdienas darbā, tad arī mūsu labklājības līmenis augs. To arī novēlu mums visiem – vairāk godīgas konkurences, un atcerēties, ka progress sākas tur, kur ir konkurence!

SKAIDRĪTE ĀBRAMA
Konkurences padomes priekšsēdētāja

ESEJU KONKURSA CITĀTI

Skolēnu un studentu skatījums par konkurenci Konkurences padomes rīkotajā eseju konkursā "Progress sākas tur, kur ir konkurence", kas veltīts konkurences tiesību piemērošanas 25. gadadienai.

"Konkurējot uzņēmumi progresē attīstībā, jaunāko tehnoloģiju radīšanā, tiecas pēc labāka rezultāta, un tas ir ceļš uz labāku nākotni gan mums, gan mūsu bērniem."

Sintija

Alberta koledža

"Interesanti ir tas, ka vārds "konkurenti" bieži vien tiek definēts it kā ar negatīvu nozīmi. Manuprāt, konkurence nav jāuztver kā apvainojums vai nedraudzīga uzvedība, bet gan kā veselīga sacensība, bez kuras cilvēks nevar dzīvot."

Roberts

Bauskas Valsts ģimnāzija

"Progress un konkurence ir draugi ar vienu kopīgo ceļu, pa kuru tie lepni iet viens blakus otram. Uzmanīgi vērojot, var ieraudzīt, kā tie sadodas rokās."

Ispirs

Rīgas 40. vidusskola

"Ieraugot konkurentus, cilvēkam parādās motivācija kļūt labākam par saviem sāncensiem, iedziļināties, domāt, pilnveidoties."

Anastasija

Ilūkstes Sadraudzības vidusskola

"Katram ir vēlme kļūt labākam par konkurentu. Tas nemaz nav karš, kur viena puse mēģina iznīcināt otru, bet tieši sacensības, kuru gaitā katra puse padara sevi labāku un attīsta sevi."

Vineta

Olaines 2. vidusskola

"Nav iespējama attīstība, ja ir liegts godīgi konkurēt. Mūsdienu valstī jebkuram ir iespēja sevi pierādīt. Un jo lielākam skaitam komersantu ir iespēja konkurēt, jo labāk mēs dzīvosim. Progresam ir vitāli nepieciešama konkurence, bet godīga konkurence vēl jo vairāk!"

Jana

Biznesa augstskola Turība

Mums kā iestādei, kas aizstāv brīvu un godīgu konkurenci ir patīess prieks, ka jaunā paaudze – topošie uzņēmēji, lēmumpieņēmēji vai vienkārši aktīvi pilsoņi – apzinās brīvas konkurences svarīgumu. Ir gandarījums, ka jaunieši godīgas konkurences principa nozīmi novērtē gan personīgajā ikdienas dzīvē, gan valstisku procesu līmenī.

Māris Spička

Izpildinstitūcijas vadītājs

SATURS

- 6 Konkurences padome, Iestādes pase
- 7 Konkurences padomes komanda
- 8 2017. gads skaitļos
- 9 Aizliegtas vienošanās
- 10 Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana
- 11 Uzņēmumu apvienošanās
- 12 Tirgu uzraudzība
- 13 Negodīgas mazumtirdzniecības prakses aizlieguma likums
- 14 Tiesvedības par Konkurences padomes lēmumiem
- 15 Izmaiņas konkurences tiesību regulējumā
- 16 Valsts, pašvaldību un to lēmumu ietekme uz konkurenci
- 17 Starptautiskā darbība
- 18 Komunikācija un sadarbība
- 20 Konkurences padomes pārvaldība
- 21 Konkurences padomei piešķirtais finansējums un tā izlietojums
- 22 Uzlabojumi Iestādes pārvaldībā
- 23 2018. gada prioritātes un uzdevumi

KONKURENCES PADOME. IESTĀDES PASE

Latvijas Republikas Konkurences padome ir tiešās valsts pārvaldes iestāde, kas darbojas Ekonomikas ministrijas pārraudzībā. Konkurences padomes galvenais darbības virziens ir konkurences politikas īstenošana, kas iedalāma divos apakšvirzienos – konkurences aizsardzība un konkurences kultūras attīstība. Konkurences padomes neatkarība, veicot izmeklēšanas un pieņemot lēmumus, ir noteikta Konkurences likumā.

Konkurences padomes uzdevumi un tiesības ir noteiktas Konkurences likumā, Reklāmas likumā, Negodīgas

mazumtirdzniecības prakses aizlieguma likumā, Eiropas Padomes regulā Nr.1/2003 „Par konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Eiropas Kopienas dibināšanas Līguma 81. un 82. pantā”, Ministru kabineta 2008. gada 29. septembra

Godīgas konkurences apstākļos veidojas efektīvi strādājoši uzņēmumi, kas ir motivēti piedāvāt augstu kvalitāti, plašu izvēli, inovācijas, konkurētspējīgas cenas un citus labumus, lai uzvarētu cīņā par patērētāju izvēli.

noteikumos Nr. 795 „Konkurences padomes nolikums” un citos normatīvajos aktos.

Ar savu darbību iestāde īsteno budžeta programmas „Godīgas konkurences nodrošināšana, iekšējā tirgus un patērētāju tiesību aizsardzība” (26.00.00) apakšprogrammu „Konkurences politikas ieviešana” (26.02.00).

Misija

Konkurences padomes misija konkurences politikas īstenošanā ir aizsargāt un veicināt brīvu un vienlīdzīgu konkurenci visās tautsaimniecības jomās starp tirgus dalībniekiem, jaunu un inovatīvu preču radīšanu, novērst, ka publiskās personas nepamatoti iejaucas brīvā konkurencē.

Mērķis

Konkurences padomes mērķis ir nodrošināt iespēju katram tirgus dalībniekam veikt ekonomisko darbību brīvas un godīgas konkurences apstākļos, kā arī nodrošināt labvēlīgus apstākļus konkurences

saglabāšanai, aizsardzībai un attīstībai visas sabiedrības interesēs.

Pamatvērtības

Tiesiskums, profesionalitāte un neatkarība.

Darbības virzieni un to rezultāti

- ▶ Aizliegtas vienošanās: uzņēmumi neiesaistās kartēļos un neslēdz citas aizliegtas vienošanās;
- ▶ Dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana: lielle, tirgū dominējošie uzņēmumi savu tirgus varu neizmanto ļaunprātīgi;
- ▶ Apvienošanās uzraudzība: nenotiek tādas uzņēmumu apvienošanās, kas rada monopolus vai pārmēru lielus uzņēmumus, kas var negatīvi ietekmēt patērētāju un sadarbības partneru intereses;
- ▶ Likumu kontrole: likumi, noteikumi un citi valsts vai pašvaldību lēmumi un rīcība neierobežo brīvas un godīgas konkurences attīstību;
- ▶ Konkurences veicināšana: konkurence tiek veicināta tirgos, t.sk. regulētajos, kur tā ir ierobežota vai nepastāv vispār;
- ▶ Sabiedrības informēšana: sabiedrība saņem plašu informāciju par konkurences ietekmi uz tirgu darbību un iedzīvotāju labklājību.

Mūsu resursi

Valsts piešķirts finansējums 1 266 592 € + 25 iestādes pastāvēšanas gadu gaitā uzkrātā pieredze un zināšanas + 44 zinoši un motivēti darbinieki.

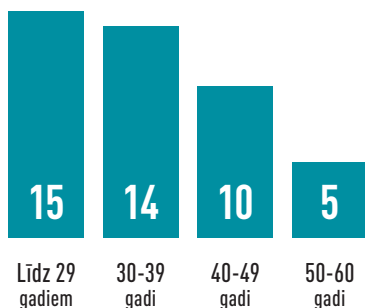
2017. gadā Konkurences padome kā savas darbības prioritāti bija uzstādījusi novērst divas Latvijā aktuālākās konkurences problēmas – publisku personu iesaistīšanos komercdarbībā, kropļojot konkurenci, un iepirkumu kartēļu veidošanu. Tāpat iestādes redzeslokā bija citu smagāko konkurences tiesību pārkāpumu atklāšana un novēršana.

Konkurences padome apņēmas uzraudzīt uzņēmumiem piemēroto soda sankciju izpildi, pētīt sabiedrībai svarīgākos tirgus un veikt apvienošanas izvērtēšanu. Vienlaikus iestāde īstenoja daudzveidīgus konkurences kultūras veicināšanas pasākumus un stiprināja starptautisko sadarbību.

KONKURENCES PADOMES KOMANDA

Konkurences padome sastāv no lēmējinstiitūcijas un izpildinstiitūcijas, kur kopumā 2017. gada nogalē strādāja 44 darbinieki, no kuriem 39 bija ierēdņi, bet pieci – darbinieki.

Darbinieku vecums

Vidējais Konkurences padomes darbinieku vecums ir 36 gadi.

Amatu sarakstā bija 51 amata vieta, no kurām 45 bija ierēdņu un sešas darbinieku vietas. Lai arī Konkurences padomē 2017. gadā tika rīkoti 12 amatu konkursi, tādējādi sasniedzot 16 % personāla maiību, iestādē aizvien ir neaizpildītas amatu vakances, jo nav izdevies piesaistīt atbilstošas kvalifikācijas speciālistus. Kopumā Konkurences padomē 38 % darbinieku darba stāžs iestādē ir līdz trīs gadiem.

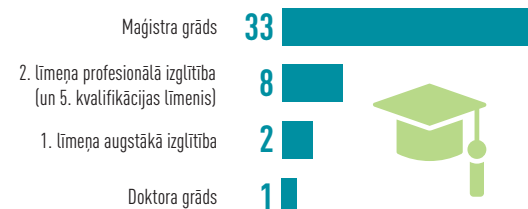

77%
jeb 34 darbinieces
ir sievietes

23%
jeb 10 darbinieki
ir vīrieši

Izglītība

3 Padomes locekļi

Balsojot pieņem lēmumus. Lemjot par izmeklētāju veikto izpēti, darbojas kā pirmās instances tiesa. Padomes priekšsēdētājs vada iestādes darbu.

1 Izpildinstiitūcijas vadītājs

Nodrošina vienotu Izpildinstiitūcijas darbības organizēšanu, plānošanu un vadīšanu. Sniedz juridisko un konceptuālo atbalstu Izpildinstiitūcijas darbiniekiem izmeklēšanas un tiesvedības procesos.

19 Izmeklētāji

Meklē un izmeklē pārkāpumus. Pēta norises tirgos un izmaiņas normatīvajos aktos. Konsultē uzņēmumus un vada lekcijas un seminārus.

9 Juristi

Sagatavo juridisko pamatojumu padomes lēmumiem. Pārstāv iestādi tiesās, gatavo normatīvo aktu projektus, kā arī vērtē, vai citu iestāžu sagatavotie dokumenti nekropļo konkurenci, un iesaka risinājumus.

1 Galvenais ekonomists

Sagatavo ekonomisko pamatojumu padomes lēmumiem un pētījumiem. Meklē un attīsta jaunas ekonometriskās analīzes metodes.

1 Stratēģiskās plānošanas un attīstības vadītājs

Piedalās un sniedz ieteikumus valsts politikas izstrādei konkurences aizsardzības jomā, nodrošina iestādes darbības stratēģijas un darba plānu izstrādi. Seko līdzi attīstībai tirgos un sniedz informāciju par aktuālajiem jautājumiem.

10 Atbalsta funkciju veicēji

Veido komunikāciju ar sabiedrību un koordinē starptautisko sadarbību. Nodrošina personāla vadību, kvalitātes vadību, lietvedību un saimniecības organizāciju.

2017. GADS SKAITĻOS

Aizliegtas vienošanās	8
Konstatēts pārkāpums	4
Lietas izpēte izbeigta ar rakstveida apņemšanos	1
Lietas izpēte izbeigta	3
Uzņēmumu apvienošanās	13
Apvienošanās atļauta	11
Apvienošanās atļauta ar saistošajiem noteikumiem	1
Apvienošanās aizliegta	1
Kopējais lēmumu skaits	21

Citi nozīmīgi skaitļi

Prevencija:

- ▶ 5 brīdinājumi 15 personām par iespējamu darbību saskaņošanu
- ▶ 6 veiksmīgas pārrunu procedūras, no kurām 5 ir par tirgus varas ļaunprātīgu izmantošanu

Pārkāpumu statistika:

- ▶ 10 116 138 € uzņēmumiem piemērotie naudas sodi
- ▶ 3 917 165 € valsts budžetā ieskaitītie naudas sodi
- ▶ 20 sodīti uzņēmumi
- ▶ 8 izbeigtas tiesvedības, visos gadījumos atstāts spēkā iestādes lēmums
- ▶ 2 noslēgti administratīvie līgumi, tostarp ar vienu noslēdzot arī tiesvedību, un 2 izlīgumi lietas izpētes laikā
- ▶ 5 inspekcijas 23 uzņēmumos

Atzini:

- ▶ 350 saņemti iesniegumi par konkurences tiesību jautājumiem
- ▶ 28 atzini par konkurences riskiem, ko var radīt normatīvais regulējums
- ▶ 5 pozitīvi atzini par iespēju atjaunot uzticamību

Uzziņas un izpēte:

- ▶ 50 pirmsapvienošanās konsultācijas
- ▶ 13 tirgos noslēgta uzraudzība

Konkurences padome trešo gadu pēc kārtas ar trim zvaigznēm prestižajā *Global Competition Review Rating Enforcement* ierindojas starp pasaules labākajām konkurences iestādēm

AIZLIEGTAS VIENOŠANĀS

2017. gadā Konkurences padome pieņēma četrus lēmumus par aizliegtu uzņēmumu darbību saskaņošanu, kopumā 20 uzņēmumiem piemērojot naudas sodus 10 116 138 € apmērā. Vienu lietas izmeklēšanu iestāde izbeidza ar rakstveida apņemšanos, nepiemērojot trim uzņēmumiem naudas sodu.

Vienā pārkāpuma lietā iestāde ar diviem uzņēmumiem izmeklēšanas laikā noslēdza izlīgumu, jo uzņēmumi piekrita iestādes izmeklēšanas laikā konstatētajiem faktiem par pārkāpuma esamību. Vēl vienā lietā iestāde noslēdza divus administratīvos līgumus, kā rezultātā uzņēmumi samaksāja naudas sodus un tika izbeigts tiesiskais strīds.

Uzņēmumi vienojas par noteiktu cenu līmeni – patērētāji par to maksā

2017. gadā Konkurences padome pieņēma divus lēmumus, kas atklāja ilglaicīgu un būtiski nodarītu kaitējumu patērētājiem. Gada sākumā iestāde konstatēja SIA „Rīgas satiksme” (RS) un PS “Rīgas mikroautobusu satiksme” (RMS) neatļautu vienošanos par to, ka braukšanas maksa RMS nedrīkst būt zemāka par RS tarifu. Konkurences padome norādīja, ka ir radīts smags konkurences ierobežojums starp diviem vienīgajiem konkurentiem Rīgas sabiedrisko pārvadājumu tirgū un braukšanas maksa tiek noteikta neatbilstoši godīgas konkurences pamatprincipiem. Par īstenoto pārkāpumu iestāde abiem uzņēmumiem piemēroja gandrīz 2,3 miljonu € lielu naudas sodu. Savukārt vasaras izskaņā Konkurences padome konstatēja, ka būvmateriālu piegādātājs SIA “Knauf” un SIA “Norgips”, kā arī būvmateriālu tirgotāji SIA “DEPO DIY”, AS “Kesko Senukai Latvia”, SIA “Tirdzniecības nams “Kurši”” un SIA “Krūza” nodrošināja saskaņotu un mākslīgi pielāgotu cenu līmeņa ievērošanu mazumtirdzniecībā SIA „Knauf” izplatītiem ģipša (t.sk. ģipškartona), kaļķa cementa maisījumu un citiem produktiem un SIA „Norgips” izplatītam ģipškartonam. Uzņēmumiem kopā, t.sk. pēc administratīvā līguma noslēgšanas ar SIA „Knauf”, SIA „Norgips” un SIA “Krūza”, piemēroja naudas sodus 7 413 516 € apmērā.

Ieva Šmite-Antoņenko

Aizliegtu vienošanos departamenta direktore:

2017. gadā konstatētās pārkāpuma lietas ir izvērtētas iestādes prioritizācijas kontekstā, kas nozīmē, ka lieta tiek rosināta gadījumos, kam ir lielāka ietekme uz uzņēmējdarbības vidi un sabiedrību. Vienlīdz pozitīvi vērtējam, ka vienu no pārkāpumiem palīdzēja atklāt pats kartelī iesaistītais dalībnieks, iesniedzot iecietības programmas pieteikumu. Arī turpmāk strādāsim pie pasākumu kopuma, lai pēc iespējas vairāk pārkāpēju paši atzītos pieļautajos pārkāpumos.

Publiskie iepirkumi un kartelī aizvien iet roku rokā

2017. gadā Konkurences padome aktīvi vērsās arī pret Latvijai raksturīgajiem iepirkumu karteljiem. Par konkurentu darbību saskaņošanu, piedaloties iepirkumos, iestāde pieņēma divus lēmumus, kā arī bez formālas lietas ierosināšanas un naudas soda piemērošanas izteica piecus brīdinājumus 15 personām.

Lai atjaunotu sodīto uzņēmumu iespējas piedalīties publiskajos iepirkumos arī gadu ilgā lieguma laikā, Konkurences padome 2017. gadā sniedza piecus pozitīvus atzinumus par uzņēmumu veikto pasākumu (jāizstrādā korporatīvā konkurences tiesību ievērošanas programma, jāizglīto darbinieki par konkurences tiesībām un to ievērošanu u.c.) pietiekamību uzticamības atjaunošanai.

DOMINĒJOŠĀ STĀVOKĻA ĻAUNPRĀTĪGA IZMANTOŠANA

Prevencija efektīvai pārkāpumu novēršanai

2017. gadā Konkurences padome īstenoja **rekordlielu pārrunu procedūru skaitu - sešas**. No tām piecos gadījumos iestāde novērsa dominējošo uzņēmumu ļaunprātīgas varas izmantošanas izpausmes. Pārrunu procedūra bez formālas lietas ierosināšanas un naudas soda piemērošanas tiek izmantota gadījumos, ja pārkāpums nav ietekmējis lielu tirgus daļu un uzņēmums labprātīgi apņemas pārkāpumu novērst.

Starp visām pārrunām izceļams, ka iestāde panāca AS "Rīgas siltums" līgumu par siltumenerģijas piegādi un lietošanu daudzdzīvokļu mājās netaisnīgo nosacījumu maiņu. Tāpat Konkurences padome panāca, ka tiek novērsti Liepājas speciālās ekonomiskās zonas pārvaldes radītie nevienlīdzīgās konkurences apstākļi uzņēmumiem, kas Liepājas ostā sniedz stīvdoru pakalpojumu.

2017. gadā Konkurences padome veica arī pārrunu procedūru ar VAS "Latvijas pasts", kam atsevišķos pasta pakalpojumu sniegšanas tirgos ir dominējošais stāvoklis. Iestāde vērsa uzmanību uz uzņēmuma īpašo atbildību pret saviem klientiem un konkurentiem, lai novērstu atkārtotus Konkurences likuma pārkāpuma īstenošanas riskus nākotnē.

Atvieglots mehānisms saņemt kompensāciju par konkurences pārkāpumu radītajiem zaudējumiem

2017. gada 1. novembrī stājās spēkā grozījumi Konkurences likumā un Civilprocesa likumā, ar ko turpmāk ir **atvieglota konkurences tiesību pārkāpumā radīto zaudējumu kompensācijas pieprasīšana**.

Tas nozīmē, ka jebkura persona – gan patērētāji, gan uzņēmumi, kas cietuši zaudējumus konkurences tiesību pārkāpuma rezultātā –, ir tiesīgi prasīt no pārkāpējiem šo zaudējumu atlīdzināšanu. Zaudējumu atlīdzību iespējams pieprasīt, vērsoties Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesā.

Zaudējumu atlīdzībai vienlaikus ir disciplinējoša loma – apzinoties, ka par godīgas konkurences normu pārkāpšanu draud ne tikai naudas sods, bet arī iespējamība kompensēt radītos zaudējumus, mazinās motivācija īstenot pretlikumīgas darbības. Tāpēc Konkurences padome norādīja, ka zaudējumu atlīdzības normas īstenošana praksē ir atkarīga tikai no cietušo patērētāju un uzņēmēju rīcības. Jo aktīvāki būs cietušie, jo mazāka būs potenciālo pārkāpēju vēlme iesaistīties konkurences tiesību pārkāpumā.

Ilze Tarvāne

Analītiskā departamenta direktore:

Pēdējos gados, turklāt 2017. īpaši izteikti, iestāde pārsvarā vērtēja tādu konkurences kropļojumus, kuros valsts vai pašvaldības uzņēmumi izmantojuši tiem esošo varu, radot šķēršļus citu tirgus dalībnieku godīgai konkurencei. Tomēr tieši valsts un pašvaldību uzņēmumiem, apzinoties tiem piemērošo tirgus varu un atbildību, vajadzētu būt par paraugu, kā organizēt savu darbību un sadarboties ar saistīto nozaru komersantiem, lai veicinātu konkurenci tirgū.

UZNĒMUMU APVIENOŠANĀS

2017. gadā Konkurences padome kopumā pieņēma 13 lēmumus par uzņēmumu plānotajiem apvienošanās darījumiem. No tiem 11 gadījumos iestāde nesaskatīja iespējamu kaitējumu konkurencei un tos atļāva. Par plānoto darījumu izvērtēšanu iesaistītie uzņēmumi gada laikā valsts budžetā iemaksājuši nodevas 56 200 € apmērā.

Darījums atļaujams, ja iespējama kaitējums novēršams

Gadījumos, ja Konkurences padome konstatē iespējamu kaitējumu konkurencei, ko varētu nodarīt plānotā apvienošanās, tomēr to var novērst, īstenojot konkrētas darbības, iestāde var lemt par apvienošanās atļaušanu ar saistošajiem noteikumiem. Tādā veidā Konkurences padome rudenī pieņēma lēmumu atļaut **UAB Bite Lietuva iegādāties MTG Broadcasting AB grupas sabiedrības Latvijā** (SIA "TV3 LATVIA", AS "Latvijas Neatkarīgā Televīzija", VIASAT AS Latvijas filiāle, SIA "Star FM" un SIA "Smart AD").

Lai novērstu iespējamu kaitējumu konkurencei televīzijas programmu vairumtirdzniecības tirgū un reklāmas izvietojuma tirgū televīzijā, iestāde darījumam piemēroja sešus saistošos noteikumus.

Kaitējums konkurencei ir būtisks – iestāde aizliedz darījumu

Gada sākumā Konkurences padome pieņēma lēmumu aizliegt plānoto uzņēmumu apvienošanās darījumu, proti, **liedza iespēju SIA "RIMI LATVIA" izmantot mazumtirdzniecības telpas iepirkšanās centrā "DOMINA Shopping"**, Rīgā. Iestāde secināja, ka darījums nodarītu būtisku kaitējumu konkurencei, nostiprinot mazumtirgotāja pozīcijas tirgū un samazinot citu konkurentu iespējas efektīvi konkurēt.

Darījuma izvērtēšanas laikā Konkurences padome vadījās pēc Eiropas un citu valstu konkurences iestāžu jaunākās prakses ģeogrāfiskā tirgus noteikšanā un pirmo reizi izmantoja izohronu metodi, kas ļauj veikt precīzāku konkrētā ģeogrāfiskā tirgus robežu noteikšanu. Šo metodi iestāde izmantoja arī citos 2017. gadā vērtētajos apvienošanās darījumos mazumtirdzniecībā.

Šis ir **pirmais lēmums, ar kuru Konkurences padome aizliedza plānoto apvienošanās darījumu pēdējo astoņu gadu laikā.**

2017. gada laikā Konkurences padome sniedza 50 pirmsapvienošanās konsultācijas, tādējādi uzņēmumiem atvieglot apvienošanās ziņojuma sagatavošanu.

2017. gadā Konkurences padome noslēdza uzraudzību 13 tirgos, kuros apzināja konkurences problēmjautājumus un meklēja tiem risinājumus. Starp būtiskākajiem tirgiem, kuros iestāde noslēdza uzraudzību, ir dabasgāzes tirgus atvēršana, aptieku koncentrācija, skolēnu formas tērpi, automašīnu garantijas, kā arī jauno un mazlietotu automobiļu piegādes un nomas iepirkumi un sviesta tirgus.

Konkurencei atvērtais dabasgāzes tirgus

2017. gada 3. aprīlī Latvijā tika **liberalizēts dabasgāzes tirgus**, un, lai izvērtētu dabasgāzes tirgus liberalizācijas procesa atbilstību Konkurences likumam, Konkurences padome īstenoja tirgus uzraudzību. Iestāde norādīja, ka AS "Latvijas Gāze" kā tirgus dalībniekam, kas līdz tirgus atvēršanai atradās monopolstāvoklī, ir īpaša atbildība par savu rīcību, tostarp sadarbības nosacījumiem ar klientiem, lai neierobežotu lietotāju iespēju brīvi izvēlēties citu tirgotāju.

Vienlaikus iestāde akcentēja, ka sekmīga dabasgāzes tirgus atvēršana lielā mērā ir atkarīga ne tikai no AS "Latvijas Gāze" kā bijušā monopolista rīcības, bet arī no jauno tirgotāju un lietotāju aktivitātes.

Aptieku ķēdes – lielākas, patērētāju izvēle – ierobežotāka

Konkurences padome pēc **aptieku koncentrācijas** tirgus uzraudzības novēroja, ka piecu gadu laikā lielākās aptieku ķēdes uz individuālo vai mazāko aptieku tīklu rēķina ir palielinājušas sev piederošo aptieku skaitu. Līdz ar to, nemainoties kopējam aptieku skaitam Latvijā, ir palielinājusies tirgus koncentrācija un patērētāju izvēles iespējas ir kļuvušas ierobežotākas.

Uzraudzībā iestāde konstatēja, ka vairākās pilsētās ievērojami palielinājusies lielāko aptieku ķēžu tirgus vara, turklāt ir vairākas pilsētas, kurās vienam aptieku tīklam ir 70 – 80 %, atsevišķos gadījumos pat 100 % tirgus daļa, un tāpēc tās ir uzskatāmas par riska zonām. Ņemot vērā zāļu mazumtirdzniecības tirgu koncentrēšanos, Konkurences padome norādīja uz nepieciešamību vērtēt, vai būtu rosināmas izmaiņas normatīvajā regulējumā, tajā skaitā ieviest kārtību, kas valstij ļautu vērtēt licenču īpašnieku maiņas gadījumus un tādējādi novērstu aptieku tīklu koncentrāciju.

Skolēnu formas tērpu piegādātāja izvēle ne vienmēr ir pārdomāta un izvērtēta

Latvijā nav regulējuma, kas paredzētu prasību par skolēnu formas tērpu ieviešanu skolās. Savukārt skolās, kuras ir lēmušas par vienotu skolēnu apģērbu, netiek rīkotas iepirkumu procedūras, jo valsts vai pašvaldība nenodrošina līdzfinansējumu un vecāki par skolēnu apģērbu maksā paši.

Konkurences padome pēc **skolēnu formas tērpu monitoringa** konstatēja, ka skolas skolēnu apģērba piegādātāju bieži izvēlas, neveicot tirgus izpēti un vairāku uzņēmumu piedāvājumu salīdzinājumu. Visbiežāk galvenais informācijas avots ir pirmā internetā atrastā informācija, tomēr tā ne vienmēr ir precīza un pilnīga gan attiecībā uz cenām, gan preču kvalitāti. Tādējādi ir pamats uzskatīt, ka skolas, iespējams, nesaņem labāko iespējamo cenu un kvalitāti, kādu tirgus var piedāvāt.

Pēc monitoringa iestāde skolām un skolēnu vecākiem sniedza ieteikumus, lai tie varētu izvēlēties labāko un ekonomiski izdevīgāko piedāvājumu, kā arī aicināja skolas būt elastīgas, ja tās saskaras ar neatbilstošu piegādātāju rīcību.

NEGODĪGAS MAZUMTIRDZNICĪBAS PRAKSES AIZLIEGUMA LIKUMS

Negodīgas mazumtirdzniecības prakses aizlieguma likums (NMPAL) stājās spēkā 2016. gada 1. janvārī, un tā mērķis ir līdzsvarot piegādātāju un mazumtirgotāju tirgus varu. Konkurences padome ir atbildīgā institūcija par likuma ievērošanu praksē.

Konference par NMPAL, kas veltīta likuma darbības pirmā gada atskatam

27. aprīlī Konkurences padome ar Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras atbalstu rīkoja **konferenci “Tirgotāju un piegādātāju sadarbība: Vai likums nodrošina līdzsvaru?”**. Pasākuma dalībnieki – valsts pārvaldes, mazumtirgotāju un piegādātāju pārstāvji – dalījās pieredzē par NMPAL piemērošanu praksē, atklājot būtiskākās problēmas un ieguvumus kopš likuma stāšanās spēkā. Apkopojot iestādes novērojumus un pasākumā pārrunāto, Konkurences padome secināja, ka pēc likuma pirmā darbības gada tirgus jaunajām normām kopumā ir pieskaņojies un konkrētais regulējums palīdzējis atrisināt atsevišķas mazumtirgotāju un piegādātāju sadarbības problēmas.

Konferences laikā tika nodrošināta tiešraide tiešsaistē, tādējādi ļaujot sekot līdzi pasākumam aptuveni pusotram tūkstošiem ziņu portāla www.delfi.lv apmeklētājiem.

NMPAL ieviešanas tirgus uzraudzība atklāj pirmos uzlabojumus un problēmas

Gada otrajā pusē Konkurences padome noslēdza **NMPAL ieviešanas tirgus uzraudzību**, secinot, ka regulējums kopumā ir palīdzējis atrisināt atsevišķas mazumtirgotāju un piegādātāju sadarbības problēmas. Iestāde novēroja, ka izteiktākās pozitīvās izmaiņas ir saistītas ar preču atpakaļ atdošanu, jo pēc likuma stāšanās spēkā mazumtirgotāji preču pasūtījumus veic pārdomātāk, kas savukārt novērš nepieciešamību atdot atpakaļ piegādātājiem neiztirgotos preču krājumus.

Tajā pašā laikā kā vienu no likuma problemātiskām uzņēmēji uzskata sankciju piemērošanu gan no lielāko mazumtirgotāju, gan no iepirkumu grupu/kooperāciju

2017. gadā iestāde klātienē konsultācijās un informatīvajos pasākumos par NMPAL korektu piemērošanu izglītoja gandrīz 130 mazumtirdzniecības un piegādes uzņēmumu pārstāvjus.

pusēs. Pasliktināšanās piegādātāju ieskatā ir notikusi gan attiecībā uz mazumtirgotāju pieeju NMPAL normu interpretācijai, proti, par atsevišķu preču nepiegādāšanu konkrētajā termiņā, to uztverot kā pilnīgu neizpildi un tādējādi piemērojot soda sankcijas pilnā apmērā, gan uz sankciju apmēru pieaugumu.

Aktualizētas vadlīnijas korektai NMPAL normu ievērošanai

Ņemot vērā iegūto informāciju tirgus uzraudzībā un konsultācijās par NMPAL, kā arī aktuālo situāciju tirgū, Konkurences padome ir **aktualizējusi likuma piemērošanas vadlīnijas**. Lai tās būtu pēc iespējas skaidrojošas, iestāde organizēja publiskas konsultācijas gan piegādātāju asociācijām un biedrībām, gan arī mazumtirgotāju asociācijām. Vadlīnijās precizētas likuma piemērošanas normas, un būtiskākie papildinājumi skar preču papildu izkārtojumu, negūtās peļņas kompensēšanu, sankciju piemērošanu un akcijas atlaižu piemērošanu.

TIESVEDĪBAS PAR KONKURENCES PADOMES LĒMUMIEM

2017. gadā tika izbeigtas astoņas tiesvedības, un visos gadījumos tiesa pieņēma Konkurences padomei labvēlīgus spriedumus. Vienā no šiem gadījumiem tiesvedība tika izbeigta pēc tam, kad iestāde ar pārkāpumā iesaistīto uzņēmumu noslēdza administratīvo līgumu.

Pēc Konkurences padomes lēmumu stāšanās spēkā, t.sk. pēc tiesvedību noslēgšanās, uzņēmumi valsts budžetā iemaksājuši piemērotos naudas sodus **3 917 165 € apmērā**.

Administratīvā apgabaltiesa atstāj spēkā Konkurences padomes lēmumu par nepamatoti paaugstinātu iebraukšanas maksu autoostā

Starp būtiskākajiem tiesu spriedumiem minams Administratīvās apgabaltiesas spriedums par iestādes 2016. gadā pieņemto lēmumu par **dominējošā stāvokļa jaunprātīgu izmantošanu piemērot sodu SIA "Rēzeknes autoosta"**. Tiesa atstāja spēkā Konkurences padomes lēmumu, kurā iestāde secināja, ka SIA "Rēzeknes autoosta", 2013. gada vasarā kļūstot par autoostas nomnieku, bez objektīva un skaidra pamatojuma iekļāvusi dažādas izmaksas pārvadātāju iebraukšanas maksas aprēķinā, tādējādi nepamatoti paaugstinot 2014. un 2015. gada maksu par iebraukšanu autoostā.

Tā kā uzņēmums tiesas spriedumu nepārsūdzēja nākamajā tiesu instancē un iestādes lēmums stājās galīgajā spēkā, SIA "Rēzeknes autoosta" valsts budžetā iemaksāja tam piemēroto naudas sodu 4 026,53 € apmērā.

Satversmes tiesa: Konkurences padomei ir ekskluzīvas tiesības lemt par soda apmēru konkurences lietās

Gada nogalē **Satversmes tiesa** pieņēma būtisku spriedumu, kas apliecināja, ka tikai **Konkurences padome ir tiesīga lemt par naudas soda apmēriem** konkurences tiesību pārkāpumu lietās. Tas nozīmē, ka arī turpmāk tiesas varēs lemt tikai par pieteikuma noraidīšanu un iestādes lēmuma atcelšanu vai atcelšanu daļā un nevarēs mainīt Konkurences padomes noteiktā soda apmēru pēc saviem ieskatiem.

Lieta Satversmes tiesā tika ierosināta pēc Administratīvās apgabaltiesas pieteikuma, kurā apgabaltiesa uzskatīja, ka tiesību norma, kas paredz, ka tiesa var grozīt un noteikt konkrētu administratīvā akta saturu iestādes vietā tikai tad, ja tiesību normās tas tieši ir paredzēts, ierobežo administratīvās tiesas kompetenci un liedz nodrošināt Satversmē noteiktās personas tiesības uz taisnīgu tiesu.

Konkurences padome gada laikā nodrošināja pārstāvību 24 tiesas sēdēs. 2017. gadā tiesas atstāja spēkā 100 % no iestādes pieņemtajiem un pārsūdzētajiem lēmumiem.

IZMAINAS KONKURENCES TIESĪBŪ REGULĒJUMĀ

Pēc grozījumu pieņemšanas Latvija ir pilnībā ieviesusi Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvu par konkurences pārkāpumos radīto zaudējumu atlīdzību.

2017. gadā Konkurences padome aktīvi piedalījās diskusijās ar pašvaldību organizācijām par Konkurences likuma grozījumiem daļā, kas paredz Konkurences padomei iespējas efektīvāk vērsties pret publisko personu – valsts un pašvaldību – darbībām, kas kropļo konkurenci, diskriminējot un radot nepamatotas priekšrocības noteiktiem tirgus dalībniekiem. Diemžēl nekāda konstruktīva virzība šiem grozījumiem visa gada laikā tā arī netika panākta.

Eiropas Komisija ierosina stiprināt konkurences iestāžu pilnvaras

Pavasārī Eiropas Komisija publicēja priekšlikumu **ECN+ direktīvai, kas paredz Eiropas Savienības konkurences iestādes nodrošināt ar nepieciešamajiem rīkiem**, lai tās varētu efektīvi izpildīt konkurences noteikumus. Priekšlikumam ir četri mērķi:

- ▶ nodrošināt, ka ikvienai dalībvalsts konkurences iestādei ir efektīvi izmeklēšanas un lēmumu pieņemšanas instrumenti;
- ▶ nodrošināt, ka var tikt uzlikti atturoši naudas sodi;
- ▶ nodrošināt, ka ikvienai dalībvalsts konkurences iestādei ir pienācīgi izstrādāta iecietības programma, kas tādējādi atvieglotu pieteikšanos uz iecietības režīma piemērošanu vairākās valstīs;
- ▶ nodrošināt, ka dalībvalsts konkurences iestādei ir piešķirti pietiekami resursi un ka šīs iestādes var rīkoties neatkarīgi, izpildot Eiropas Savienības konkurences noteikumus.

Tādējādi direktīvas ieviešana veicinātu dalībvalstu konkurences iestāžu veikspēju, piemērojot Eiropas Savienības konkurences tiesības, vienlaikus ļaujot dalībvalstīm ņemt vērā to tiesiskās tradīcijas un institucionālo specifiku.

Latvija gada laikā līdzdarbojās septiņās Eiropas Savienības Padomes konkurences darba grupās, izvērtējot direktīvas projektu.

Grozījumi atvieglotai zaudējumu kompensēšanai

Starp būtiskākajiem jaunumiem konkurences tiesību regulējumā 2017. gadā izceļami 5. oktobrī pieņemtie un 1. novembrī **spēkā stājušies grozījumi Konkurences likumā un Civilprocesa likumā par zaudējumu atlīdzību**. Grozījumi paredz, ka turpmāk patērētājiem, uzņēmumiem un citām iesaistītajām pusēm būs vienkāršota un efektīva iespēja no tirgus dalībniekiem, kuru darbībās ir konstatēti konkurences pārkāpumi, pieprasīt atlīdzināt pārkāpuma dēļ radītos zaudējumus.

Zaudējumu atlīdzību iespējams pieprasīt, vērstoties Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesā. Grozījumi paredz, ka pārkāpums, kas konstatēts ar spēkā stājušos Konkurences padomes lēmumu vai ar likumīgā spēkā stājušos tiesas spriedumu, no jauna nav jāpierāda, tādējādi būtiski atvieglojot iespēju cietušajiem pierādīt konkurences tiesību pārkāpuma rezultātā nodarītos zaudējumus.

VALSTS, PAŠVALDĪBU UN TO LĒMUMU IETEKME UZ KONKURENCI

Publisku personu radīti konkurences kropļojumi turpina apdraudēt brīvu konkurenci

Konkurences padomes ikgadējā uzņēmēju aptaujā divas trešdaļas respondentu atkārtoti apstiprināja, ka viena no **Latvijas konkurences vides problemātiskām ir publisku personu jeb valsts un pašvaldību radītie konkurences kropļojumi**. Tie izpaužas dažādos veidos, tajā skaitā kā labvēlīgāku konkurences nosacījumu pieņemšana, lai veicinātu sev piederošo kapitālsabiedrību veiksmīgāku darbību tirgū, tādējādi diskriminējot privāto uzņēmumu iespējas piedalīties godīgas konkurences cīņā.

Konkurences padome vērtē, vai publisku personu iesaiste uzņēmējdarbībā ir pamatota

Valstij un pašvaldībām ir pieļaujams iesaistīties uzņēmējdarbībā tikai noteiktos gadījumos – ja citādā veidā nav iespējams novērst tirgus nepilnību vai ja ir nepieciešams radīt preces un pakalpojumus, vai pārvaldīt īpašumus, kas ir stratēģiski svarīgi valsts vai pašvaldības administratīvās teritorijas attīstībai vai valsts drošībai. Ja publiskas personas lemj par iesaistīšanos uzņēmējdarbībā gadījumos, kas neatbilst minētajiem izņēmumiem, pastāv risks kavēt vai pat likvidēt konkurences attīstību privāto uzņēmēju vidū.

Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma (VPIL) 88. pantā noteikto kopš 2016. gada publiskām personām pirms plānoto kapitālsabiedrību dibināšanas vai līdzdalības pārvērtēšanas esošajās kapitālsabiedrībās ir jākonsultējas ar Konkurences padomi. 2017. gadā Konkurences padome sniedza savu atzinumu septiņos gadījumos.

Starp atzinumiem izceļams iestādes viedoklis saistībā ar Tukuma novada domes lēmumu **atkritumu savākšanu nodot SIA “Atkritumu apsaimniekošanas sabiedrība “Piejūra”**”. Konkurences padome uzsvēra, ka pašvaldībai, paplašinot pašvaldības uzņēmuma darbību un pieņemot lēmumu par pašvaldības iesaistīšanos komercdarbībā (atkritumu apsaimniekošanā), rūpīgi jāizvērtē, vai situācija atbilst VPIL 88. pantā noteiktajiem izņēmumiem. Līdz ar to Konkurences padome aicināja pašvaldību izvēlēties tādu risinājumu, kas saglabā uz konkurences principiem balstīta tirgus darbību ilgtermiņā.

Konkurences padome vērsās pret konkurences ierobežojumiem normatīvajos aktos

Lai veicinātu brīvas konkurences attīstību visās tautsaimniecības nozarēs un novērstu, ka konkurence tiek nepamatoti kavēta normatīvo aktu dēļ, Konkurences padome 2017. gadā sagatavoja **28 atzinumus, kuros norādīja uz konkurences riskiem, ko var nodarīt normatīvais regulējums**. No tiem deviņos gadījumos iestāde panāca konkurencei labvēlīgu rezultātu.

Tāpat Konkurences padome gada laikā piedalījās vismaz **70 pasākumos** (Saeimas komisijās, Ministru kabinetā, starpinstitucionālās darba grupās u.c.), kas saistīti ar nozaru normatīvo regulējumu, tajos paužot nostāju par godīgas konkurences principu ievērošanu. Iestāde izteica viedokli par tādām nozarēm kā veselības aprūpe, pašvaldību informatīvie izdevumi, profesionālās tālākizglītības un pilnveides programmu realizēšana, pasta pakalpojumi, atkritumu apsaimniekošana, nekustamo īpašumu tirgus, valsts atbalsts, apbedīšana, autostāvvietu pakalpojumi u.c.

Antis Apsītis

Juridiskā departamenta direktors:

Svarīgi, lai valsts un pašvaldību lēmumpieņēmēji vērtē, kādas sekas uz konkurenci atstās plānotā rīcība, t.sk. izstrādājot normatīvo aktu projektus. 2017. gadā Konkurences padomes atzinumi tika ņemti vērā trešdaļā gadījumu, kas apliecina nepieciešamību publiskām personām vēl rūpīgāk meklēt konkurencei saudzīgākos ceļus. Tikai šādā veidā būs iespējams veicināt kopīgu valsts izaugsmi, nodrošinot ieguvumus visām pusēm – patērētājiem, uzņēmējiem un pašai valsts pārvaldei.

STARPTAUTISKĀ DARBĪBA

Konkurences padomes darbs izpelnās starptautiskās atzinības

2017. gadā trešo gadu pēc kārtas Latvijas Konkurences padome tika iekļauta prestižajā **Global Competition Review Rating Enforcement** pasaules vadošo konkurences iestāžu reitingā, kurā no 140 pasaules konkurences iestādēm ir tikušas tikai 38. Būtiski, ka iestādei joprojām izdevies saglabāt trīs zvaigznes (no piecām iespējamām), tomēr vērtētājs ir paaugstinājis iestādes pozīcijas, norādot, ka "ir apbrīnojami, ka Konkurences padome ir spējīga nodrošināt konkurences uzraudzību, ņemot vērā, ka tai ir mazākais budžets no visām pārskatā iekļautajām konkurences iestādēm".

Tāpat 2017. gadā Konkurences padome Starptautiskā konkurences tīkla un Pasaules Bankas grupas (*World Bank Group*) rīkotajā Starptautiskajā konkurences advokatūras konkursā **saņēma nozīmīgu atzinību ("Honorable Mention") par konkurences neitralitātes principu aizstāvību** sadzīves atkritumu apsaimniekošanas nozarē. Konkursa mērķis ir ne tikai godināt konkurences uzraugošo iestāžu paveikto konkurences veicināšanā, bet arī pilnveidot iestāžu profesionālās zināšanas, daloties ar labākās prakses piemēriem.

2017. gadā Konkurences padomes pārstāvji, aktīvi piedaloties starptautiskajos pasākumos, t.sk. daloties ar saviem veiksmes stāstiem un ieviestajiem jauninājumiem, sniegusi būtisku pienesumu konkurences politikas attīstībai un veicinājusi Latvijas atpazīstamību pasaulē.

Iestādes pārstāvji sniedz ieguldījumu starptautiski nozīmīgos pasākumos

2017. gada martā konkurences tiesību profesionāļu vidū augsti vērtētajā 18. Starptautiskajā konkurences konferencē, Berlīnē, Konkurences padomes priekšsēdētāji **Skaidrītei Ābramai bija uzticēts gods moderēt Eiropas Komisijas konkurences komisāres Margrētes Vestageres (*Vestager*) jautājumu un atbilžu sesiju** pēc komisāres atklāšanas runas.

Savukārt gada nogalē iestādes priekšsēdētāja piedalījās OECD rīkotajā **Globālajā Konkurences tiesību forumā Parīzē, prezentējot Latvijas konkurences iestādes veiksmīgo pieredzi sadarbības veidošanā ar citām tiesībsargājošām un tirgu uzraudzības iestādēm, atklājot un novēršot konkurences tiesību pārkāpumus.**

Sadarbības partneru loka paplašināšana

Latvijas Konkurences padomes priekšsēdētāja S. Ābrama un Gruzijas Konkurences iestādes vadītājs Nodars Khaduri (*Nodar Khaduri*) Gruzijas konkurences iestādes jubilejas konferences "Konkurences politika: mūsdienu tendences un izaicinājumi" laikā parakstīja **memorandu par sadarbību**. Memorands paredz, ka starp abām valstīm turpmāk tiks veicināta un stiprināta sadarbība konkurences tiesību piemērošanā, tajā skaitā nodrošinot savstarpēju informācijas un pieredzes apmaiņu un rīkojot ekspertu apmācības. Tādējādi tiks nodrošināta ne tikai efektīva konkurences tiesību piemērošana abās valstīs, bet arī stiprināta Latvijas un Gruzijas partnerība.

KOMUNIKĀCIJA UN SADARBĪBA

Konkurences tiesību piemērošanai Latvijā – 25

16. novembrī, atzīmējot 25. gadskārtu, kopš Latvijā tiek piemērotas konkurences tiesības, Konkurences padome rīkoja **jubilejas konferenci “Godīgas konkurences ceļš: vakar, šodien, rīt”**. Pasākumā vienviet pulcējās konkurences iestādes līdzšinējie priekšsēdētāji, valsts un pašvaldību pārstāvji, kā arī uzņēmēji, lai diskutētu par 25 gadu laikā pārvarētajiem tiesību piemērošanas sasniegumiem un nākotnes uzņēmējdarbības izaicinājumiem.

Jubilejas konferenci ar uzrunām atklāja Ministru prezidents Māris Kučinskis un Ministru prezidenta

biedrs, ekonomikas ministrs Arvils Ašeradens. Savukārt ar ievadprezentāciju par konkurences izaicinājumiem mazajās ekonomikās pagodināja viena no pasaulē atzītākajām konkurences tiesību un ekonomikas ekspertēm profesore Mišela Gāla (*Michal S. Gal*, Izraēla). Pasākuma turpmākā gaita noritēja trīs paneļdiskusijās, kuras bija veltītas pagātnes, šodienas un nākotnes konkurences izaicinājumu novērtējumam. Diskusijas vadīja akademiķe Dr. econ. Raita Karnīte, Eiropas Parlamenta deputāts Dr. oec. Roberts Zīle un Rīgas Ekonomikas augstskolas asociētais profesors Dr. Arnis Sauka.

Konkurences padomes eksperti medijiem sniedza aptuveni 120 mutiskus komentārus un 80 rakstiskas atbildes par iestādes un nozaru jaunumiem, t.sk. gada aktuālajiem tematiem – sviesta cenu, OCTA cenu izmaiņām un vairāku uzņēmumu apvienošanās darījumiem. Kopumā iestāde drukātajos un elektroniskajos medijos minēta vairāk nekā 2200 reizes, kas ir rekordliels skaits.

Starpinstitucionālā sadarbība – arī visaptverošākai izglītošanai

2017. gadā Konkurences padome iniciēja **sadarbību ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju un Iepirkumu uzraudzības biroju par divu gadu ilgu semināru ciklu Latvijas lielākajās pilsētās.**

Semināru ciklā “Par godīgu uzņēmējdarbību” 2017. gadā Bauskā, Liepājā, Daugavpilī un Jelgavā visas trīs iestādes izglītoja divas mērķa grupas – uzņēmējus un iepirkumu rīkotājus.

Izglītojošajos pasākumos katra iestāde auditoriju iepazīstina ar savas kompetences jautājumiem, īpaši skarot godīgas iepirkumu vides tematu. Konkurences padomes eksperti iepirkumu rīkotājus informē par pazīmēm, kas var liecināt par pretendentu aizliegtām vienošanām, bet uzņēmējus – ar konkurences tiesībām un to piemērošanu. 2018. gadā semināru cikls “Par godīgu uzņēmējdarbību” plānots Rīgā, Jūrmalā, Valmierā, Rēzeknē, Kuldīgā, Ventspilī un Jēkabpilī.

Savukārt gada nogalē Konkurences padomes pārstāvji piedalījās **Centrālās finanšu un līgumu aģentūras rīkotajā semināru ciklā Eiropas Savienības (ES) fondu finansējuma saņēmējiem un citiem interesentiem** par labo praksi ES fondu atbalsta izmantošanā. Pasākumi notika Rīgā, Kuldīgā, Rēzeknē, Cēsīs un Jelgavā, un tajos iestādes eksperti klātesošajiem izklāstīja konkurences pārkāpumu riskus publiskajos iepirkumos.

Tāpat 2017. gadā iestādes priekšsēdētāja S. Ābrama **parakstīja sadarbības memorandu par “Konsultē vispirms” principa īstenošanu iestādes darbā.** Tā mērķis ir uzlabot sadarbību starp iestādēm un uzņēmējiem, veicinot uzņēmēju izglītošanu, nevis pirmām kārtām īstenot sodīšanas pasākumus. Konkurences padome praksē “Konsultē vispirms” principu izmanto kopš 2013. gada, kad iestāde ieviesa

prioritizācijas stratēģiju. Tas izpaužas kā nelielu pārkāpumu novēršana ar brīdinājumu izteikšanu un pārrunu procedūras īstenošanu, savukārt apvienošanās gadījumos – kā pirmsapvienošanās konsultācijas.

Konkurences padome aktualizē konkurences jautājumus dažādās grupās

Konkurences padomei 2017. gadā bija aptuveni 40 tikšanās ar nozaru asociācijām un privātā sektora uzņēmējiem, kurās tā ieguva aktuālo informāciju par norisēm tirgus sektoros vai skaidroja konkurences tiesību piemērošanas specifiskos jautājumus. Īpaši izceļama komunikācija un **sadarbība ar nevalstisko sektoru.** Pavasarī iestāde ar Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras atbalstu rīkoja konferenci “Tirgotāju un piegādātāju sadarbība: Vai likums nodrošina līdzsvaru?” par NMPAL darbības pirmo gadu, rudenī uzstājās Uzņēmēju dienās Daugavpilī un Jēkabpilī, kā arī piedalījās asociācijas rīkotajā diskusijā par tiesību aktu piemērošanu.

Tradicionāli, jau piekto gadu pēc kārtas, Konkurences padome rīkoja **Juristu forumu**, kurā Konkurences padomes eksperti ar juristiem un advokātiem, kas praktizē konkurences tiesības, pārrunātu konkurences tiesību piemērošanas aktualitātes.

Lai popularizētu konkurences tiesības un to nozīmi ikdienas dzīvē, Konkurences padome 2017. gadā rīkoja vai piedalījās vairākos pasākumos, kuru mērķa grupas bija **skolēni un studenti.** Iestāde oktobrī rīkoja eseju konkursu par tēmu “Progress sākas tur, kur ir konkurence”, kurā tika aicināti piedalīties vidusskolēni un bakalaura līmeņa studenti. Kopumā Konkurences padome saņēma 20 dalībnieku esejas, kurās skolēni un studenti izklāstīja savu redzējumu par konkurences nepieciešamību un priekšrocībām. Dalībnieku apbalvošana notika Pasaules Konkurences dienā, 5. decembrī.

KONKURENCES PADOMES PĀRVALDĪBA

Konkurences padomes darbības rezultatīvie rādītāji

2017. gadā Konkurences padome kopumā ir sasniegusi plānotos rezultatīvos rādītājus, kas iestādei noteikti budžeta apakšprogrammā „Konkurences politikas ieviešana”. Plānotais skaits sadaļās par konkurences kultūras veicināšanu un pārstāvību tiesas procesos ir pārsniegts. Gada laikā tika saņemts mazāk apvienošanās ziņojumu, nekā plānots.

Pasākuma/ darbības rezultāts aktivitāte	Plānotais rezultatīvais rādītājs	Sasniegtais rezultatīvais rādītājs
1. Nodrošināta konkurences aizsardzība un kontrole, nepieļaujot vai pārtraucot konkurenci ierobežojošās darbības konkrētajos preču tirgos		
1.1. Veikti preventijas pasākumi un iespējamo pārkāpuma lietu izmeklēšana/tirgu izpēte (pasākumu skaits) t.sk. saistībā ar NMPAL ieviešanu un piemērošanu	31	32
1.2. Izvērtēta tirgus dalībnieku plānoto apvienošanas ietekme uz konkurences situāciju tirgos (lietu skaits)	15	13
1.3. Pārstāvība tiesvedības procesā	15	24
2. Nodrošināta konkurences politikas un kultūras attīstība		
2.1. Sniegti skaidrojumi, atzinumi un priekšlikumi, nodrošināta normatīvo aktu un vadlīniju izstrāde (dokumentu skaits)	90	88
2.1.1. Sniegti konkurenci regulējošo un citu normatīvo aktu skaidrojumi, atzinumi un priekšlikumi tiesību aktu projektu pilnveidošanai (dokumentu skaits)	84	82
2.1.2. Nodrošināta normatīvo aktu, skaidrojošo vadlīniju izstrāde (dokumentu skaits)	6	6
2.2. Organizētas preses konferences, apmācības informēšanai par konkurences jautājumiem (pasākumu skaits)	30	45
2.2.1. Organizēti informatīvi/izglītojoši pasākumi konkurences tiesību skaidrošanai un konkurences kultūras uzlabošanai tirgus dalībniekiem (pasākumu skaits)	14	31
2.2.2. Organizēti informatīvi/izglītojoši pasākumi konkurences tiesību skaidrošanai un konkurences kultūras uzlabošanai valsts un pašvaldību iestādēm (t.sk. iepirkumu organizētājiem), studentiem (pasākumu skaits)	16	14
2.3. Nodrošināta datība OECD (dokumentu skaits)	6	7
2.4. Konsultēti tirgus dalībnieki par NMPAL piemērošanu	80	122

KONKURENCES PADOMEI PIEŠKIRTAIS FINANSĒJUMS UN TĀ IZLIETOJUMS

Ar savu darbību iestāde īsteno budžeta programmas „Godīgas konkurences nodrošināšana, iekšējā tirgus un patērētāju tiesību aizsardzība” (26.00.00) apakšprogrammu „Konkurences politikas ieviešana” (26.02.00).

Pārskata gada plānotie izdevumi ir 1 266 592 €, to izpilde 1 214 866,99 €. 2017. gadā Konkurences padome apguva 95,92 % no iestādei paredzētā finansējuma.

Nr.p.k.	Finansiālie rādītāji	Iepriekšējā gadā (faktiskā izpilde)	Pārskata gadā	
			apstiprināts likumā	faktiskā izpilde
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	1 079 584	1 276 779	1 266 592
1.1.	dotācijas	1 061 989	1 276 779	1 266 592
1.2.	maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi			
1.3.	ārvalstu finanšu palīdzība			
1.4.	ziedojumi un dāvinājumi			
2.	Izdevumi (kopā)	1 069 483	1 276 779	1 214 867
2.1.	uzturēšanas izdevumi (kopā)	1 068 763	1 260 464	1 197 857
2.1.1.	kārtējie izdevumi	1 068 763	1 260 464	1 197 857
2.1.2.	procentu izdevumi			
2.1.3.	subsīdijas, dotācijas un sociālie pabalsti			
2.1.4.	kārtējie maksājumi Eiropas Kopienas budžetā un starptautiskā sadarbība			
2.1.5.	uzturēšanas izdevumu transferti	17 595		
2.2.	izdevumi kapitālieguldījumiem	720	16 315	17 009

UZLABOJUMI IESTĀDES PĀRVALDĪBĀ

Lai optimizētu Konkurences padomes darbību, 2017. gada sākumā tika **pabeigta iestādes restrukturizācija**. Tika apvienotas divas atsevišķas juridiskās struktūrvienības, kā arī divas analītiskās struktūrvienības. Tāpat tika izveidoti jauni amati – stratēģiskās plānošanas un attīstības vadītājs, iepirkumu un saimniecības vadītājs.

2017. gada jūnijā, noslēdzoties pirmajam pilnvaru termiņam, uz otro piecu gadu pilnvaru termiņu **Ministru kabinets S. Ābramu atkārtoti apstiprināja Konkurences padomes priekšsēdētājas amatā**.

2017. gadā tika **apstiprināta Konkurences padomes darbības stratēģija 2017. – 2019. gadam**. Tajā bez pamatuzdevumiem konkurences politikas ieviešanā un Konkurences likuma piemērošanā tika noteikti jauni iestādes attīstības virzieni un attiecīgie rezultatīvie rādītāji, piemēram, iestādes kapacitātes stiprināšana, balstoties uz profesionāliem un atbildīgiem darbiniekiem, un iestādes lomas un atpazīstamības stiprināšana starptautiskajā vidē.

Vienlaikus īpaši izceļams, ka gada nogalē Saeima pieņēma grozījumus, kas paredz **mainīt Konkurences padomes atlīdzību sistēmu**, tuvinot to kārtībai, kāda ir citās pielīdzināmās tirgus regulējošās iestādēs. Grozījumi neparedz palielināt iestādes budžetu, bet gan piešķirt tiesības elastīgi lemt par finanšu resursu izlietojumu. Grozījumi stājas spēkā 2018. gada 1. janvārī, un 2017. gada izskaņā tika uzsākts darbs pie jaunās darba samaksas sistēmas izstrādes, t.sk. amatu satura (ietvara) novērtēšanas kritēriju noteikšanas.

Konkurences padomē katram jaunajam darbiniekam tiek piešķirts mentors, kurš veicina jaunā kolēģa sekmīgāku integrēšanos darba vidē. Lai uzlabotu mentorēšanas sistēmu, iestāde veica **mentorēšanas procesa analīzi** par pēdējiem diviem gadiem. Izmantojot aptaujas datus, tika noteikti rezultatīvākie mentorēšanas procesi, kā arī izdarīti attiecīgie secinājumi un ieteikumi nākotnei.

2017. gadā Konkurences padomes darbinieki piedalījās **34 apmācībās** par dažādām tēmām, tostarp par iepirkumu procedūrām, kvalitātes vadības sistēmu, e-pierādījumu iegūšanu un apstrādāšanu u.c. Viens iestādes pārstāvis mēneša garumā stažējās Eiropas Komisijas Konkurences ģenerāldirektorātā, apgūstot

Eiropas Savienības labo praksi elektronisko pierādījumu iegūšanā un apstrādē. Savukārt iestādes eksperti savus kolēģus izglītoja par tādiem jautājumiem kā konkrētā ģeogrāfiskā tirgus noteikšana, elektronisko pierādījumu iegūšana un pievienošana lietai, latviešu valoda juridiskajos dokumentos u.c.

2018. GADA PRIORITĀTES UN UZDEVUMI

Saskaņā ar Konkurences padomes darbības stratēģiju 2017.-2019. gadam Konkurences padome 2018. gadā darbosies četros virzienos.

1. virziens:

Kapacitātes stiprināšana, balstoties uz profesionāliem un atbildīgiem darbiniekiem.

Konkurences padome vēlas kļūt par pieprasītu un atpazīstamu darba devēju, kas spēj pieņemt un noturēt darbā augsti kvalificētus speciālistus. Ņemot vērā lielo darbinieku mainību un nekonkurētspējīgo atalgojuma sistēmu, Saeima 2017. gada nogalē atbalstīja grozījumus, kas paredz mainīt iestādes atlīdzību sistēmu, tuvinot to kārtībai, kāda tā ir citās pielīdzināmās tirgu regulējošās iestādēs. Grozījumi stājas spēkā 2018. gada 1. janvārī, un pirmajā pusgadā tiks izveidota jauna, motivējoša atalgojuma sistēma. Sagaidāms, ka tas uzlabos Konkurences padomes kā darba devēja pievilcīgumu un sekmēs talantīgu darbinieku piesaisti un noturēšanu.

2. virziens:

Būtisku konkurences pārkāpumu, tirgus kropļojumu atklāšana un novēršana, tirgus koncentrācijas nelabvēlīgās ietekmes nepieļaušana.

2018. gadā Konkurences padome, balstoties uz tirgu analīzes un izmeklēšanas metodēm, nesaudzīgi vērsīsies pret smagākajiem konkurences pārkāpumiem, tajā skaitā aizliegtām vienošanās un dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu. Mazākas ietekmes pārkāpumu gadījumos Konkurences padome izmantos preventīvas metodes, kas ir saskaņā gan ar iestādes tiesībām prioritizēt savu darbību, gan ar valsts pārvaldes "Konsultē vispirms" principu.

Konkurences padome izstrādās priekšlikumus normatīvajam regulējumam, lai tirgus dalībniekus atturētu no aizliegtu vienošanās pārkāpumiem. Iestāde saskata nepieciešamību ieviest uzņēmumu vadošo amatpersonu personisko atbildību, jo tās ir atbildīgas par uzņēmuma darbības atbilstību godīgas konkurences principiem. Vienlaikus iestāde turpinās iestāties par nepieciešamajiem grozījumiem Konkurences likumā,

lai palielinātu iestādes pilnvaras vērsties pret publisko personu konkurences kropļojumiem.

2018. gadā iestāde tirgu izpētēs turpinās analizēt iemeslus OCTA cenu kāpumam, pamatotību telekomunikāciju tarifu pieaugumam viesabonēšanas maksas atcelšanas rezultātā, kā arī pievērsīs uzmanību finanšu, medicīnas un transporta pakalpojumu tirgiem. Atbilstoši pieejamiem resursiem iestāde pievērsīsies arī nozarēm, kurās tiek ieviesti jauni digitālās ekonomikas risinājumi.

3. virziens:

Tirgus dalībnieku un publisko personu izpratnes par brīvu un godīgu konkurenci, konkurences politiku un kultūru veidošana.

2018. gadā Konkurences padome aktīvi veidos sabiedrības izpratni par konkurenci, lai panāktu lielāku tās atbalstu godīgas konkurences idejai, informējot un izglītojot patērētājus, uzņēmējus un to apvienības, publiskās personas, studentus un skolēnus. Sabiedrība, kas ir zinoša par konkurences principiem, spēj saredzēt pārkāpumus un nelabvēlīgus apstākļus konkurencei un aizsargāt savas tiesības uz godīgu konkurenci, kā arī nepieļaut pārkāpumus savā darbībā.

Konkurences padome turpinās sadarbību ar Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroju un Iepirkumu uzraudzības biroju, lai Latvijas lielākajās pilsētās uzņēmējus un iepirkumu rīkotājus izglītotu semināros "Par godīgu uzņēmējdarbību". Tāpat iestāde turpinās uzņēmēju vidū popularizēt iecietības programmu.

4. virziens:

Iestādes lomas un atpazīstamības stiprināšana starptautiskā vidē.

Konkurences padome 2018. gadā turpinās gan apgūt citu valstu konkurences iestāžu un starptautisko organizāciju labo praksi un pieredzi, lai sekmīgāk veidotu cīņu ar konkurences izkropļojumiem Latvijā, gan starptautiskos forumos prezentēt savus "veiksmes stāstus", veicinot Latvijas atpazīstamību un pārliecību, ka nacionālā konkurences iestāde savā valstī spēj efektīvi aizsargāt investīcijām atvērtu vidi.

UZZIŅA UN SAZIŅA

- ▶ ātri – **@KPgovLV** par jaunumiem īsumā
- ▶ profesionāli – **@LinkedIn** profesionāļu viedokļi un darba iespējas
- ▶ detalizēti – **www.kp.gov.lv** iepazīstoties ar iestādes lēmumiem, vadlīnijām, skaidrojumiem un citiem materiāliem
- ▶ koncentrēti – piesakoties saņemt iestādes apkārtrakstu “**Konkurence Tuvplānā**”
- ▶ personīgi – piesakot bezmaksas semināru savā asociācijā, uzņēmumā vai pašvaldībā
- ▶ anonīmi – ziņojot par pārkāpumiem **www.kp.gov.lv**
- ▶ klasiski – uzdodot jautājumus telefoniski (**6728 2865**) vai elektroniski (**konkurence@kp.gov.lv**)
- ▶ klātienē – **Brīvības ielā 55, Rīgā, LV-1010**

